

УДК 343.1:65.012.8

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2019.3.07>

Вадим Миколайович Давидюк,

кандидат юридичних наук,
Харківський національний університет
внутрішніх справ (докторант);

 <https://orcid.org/0000-0003-4068-9909>,
e-mail: davydiuk.vm@gmail.com

**ЮРИДИЧНИЙ І МОРАЛЬНИЙ БОКИ КОНФІДЕНЦІЙНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА ОСІБ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ**

Проаналізовано законодавче регулювання використання конфідентів в Україні, а також моральний бік конфіденційного співробітництва осіб із правоохоронними органами. Розкрито співвідношення термінів «сприяння» та «співробітництво», які використовуються в оперативно-розшуковому законодавстві. Наведено норми, якими були закріплені концептуальні основи роботи з конфідентами. Проведено порівняльний аналіз ставлення суспільства до конфіденційного співробітництва в окремих країнах. Досліджено морально-етичні підстави для залучення осіб до конфіденційного співробітництва. Доводиться взаємообумовленість моральних та юридичних аспектів конфіденційного співробітництва.

Ключові слова: конфіденційне співробітництво, законодавче регулювання, моральність, оперативно-розшукова діяльність, правоохоронні органи.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Спеціальні сили оперативно-розшукової діяльності вже тривалий час застосовуються для вирішення завдань щодо протидії злочинності, проте практика юридичного закріплення організаційних основ конфіденційного співробітництва осіб із правоохоронними органами є відносно новою як в Україні, так і за її межами. Аналіз спеціальної літератури свідчить, що на сьогодні відповідні юридичні напрацювання не мають сталих традицій і багато в чому визначаються досвідом конкретних країн. Незважаючи на визнання державою використання конфідентів перед суспільством, ставлення до такого явища у громадах є неоднозначним. На нього впливають суспільне виховання, релігійні догми й ідеологічна складова в роботі державних органів. Описане породжує питання, які потребують наукового вивчення.

Стан дослідження проблеми

Проблеми законодавчого регулювання роботи з конфідентами так моральної складової такої діяльності в Україні почали всебічно досліджувати вже після набуття незалежності. Це обумовлено тим, що до

1992 р. в українських правоохоронних органах за інерцією продовжували приховувати сам факт існування конфідентів, а морально-етичні складові залучення громадян до такої діяльності традиційно обґрунтовували виключно з позицій учення марксизму-ленінізму. Через глибоку заідеологізованість цього питання інколи виникав дисонанс між теоретичними положеннями у спеціальній літературі та нормативно-правових актах і фактичним станом справ у територіальних підрозділах правоохоронних органів. З ухваленням Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» ситуація почала змінюватися. Це можна прослідкувати у працях таких науковців і практиків, як О. Бандурка, Б. Бараненко, М. Водько, О. Долженков, В. Захаров, А. Кислий, І. Козаченко, Я. Кондратьєв, В. Некрасов, Д. Никифорчук, В. Оргинський, М. Перепелиця, М. Погорецький, О. Подобний, В. Пчолкін, І. Сервецький, О. Сухачов, В. Тарасенко, В. Шендрик, І. Шинкаренко та ін. Аналіз наукової літератури, проведений Ж. Рос, свідчить, що сьогодні стигматизація осіб, які співробітничать із правоохоронними органами, з боку суспільства є одним з основних напрямів досліджень американських, французьких, канадських, британських і німецьких учених [1, р. 248].

Мета і завдання дослідження

Метою статті є проведення аналізу законодавчого регулювання використання конфідентів в Україні, а також морального боку конфіденційного співробітництва осіб із правоохоронними органами. Для досягнення цієї мети потрібно виконати такі завдання:

- проаналізувати законодавче регулювання використання спеціальних сил оперативно-розшукової діяльності в Україні;
- провести порівняльний аналіз ставлення суспільства до конфіденційного співробітництва в окремих країнах;
- дослідити морально-етичні підстави для залучення осіб до конфіденційного співробітництва.

Наукова новизна дослідження

Робота є однією з перших спроб одночасного осмислення проблеми правового регулювання інституту конфіденційного співробітництва та морального боку цього питання.

Виклад основного матеріалу

Згадки про роботу з конфідентами з'явилися у відкритих нормативно-правових актах України, зокрема в законах і підзаконних актах, після набуття країною незалежності. Таке унормування на той час корелювало із загальною тенденцією до демократизації та необхідністю закріплення відповідних інститутів у законодавстві. Серед іншого українським законодавцем приділяється увага питанням забезпечення прав і свобод людини та громадянина. О. В. Федосова

слушно зауважує, що одним з елементів забезпечення конституційних прав і свобод громадян в оперативно-розшуковій діяльності є її правове регулювання, яке є матеріальною основою юридичних гарантій законності цієї діяльності. У нашому випадку це спеціальні нормативно-правові засоби (норми права та правові санкції), що забезпечують виконання вимог законів і відомчих нормативних актів учасниками відносин, які виникають у сфері застосування спеціальних сил, засобів і методів, а також відновлення їх порушених прав [2, с. 158].

На сьогодні регулювання конфіденційного співробітництва в Україні здійснюється на законодавчому та переважно підзаконному рівнях. І. В. Дмитрієв справедливо наголошує, що законодавчий рівень правового регулювання агентурної роботи характеризується закріпленням у законах інститутів і правових норм, які визначають цілі, завдання й умови використання конфіденційного сприяння громадян у боротьбі зі злочинністю. Норми законів, визначаючи стратегію кримінальної політики, основні завдання, напрями, методи та форми боротьби з порушеннями та кримінальними проявами, опосередковано впливають на правову основу оперативно-розшукової діяльності. Водночас вони містять найважливіші положення, які безпосередньо регламентують систему оперативно-розшукових заходів боротьби зі злочинністю [3, с. 198].

У чинному Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 питання залучення осіб до конфіденційного співробітництва унормовано в декількох статтях. Головними серед них є п. 14 ст. 8, ст. 11 та 13, причому в них для позначення цього процесу використовуються дві дефініції – «сприяння» та «співробітництво».

Один з апологетів науки оперативно-розшукової діяльності В. Г. Бобров у згаданому контексті зауважує, що на нормативно-правовому рівні ці два поняття слід відокремити: «Терміни “сприяння” та “співробітництво” є близькими за суттю, але є неоднозначними за своїм змістом. Перший з них є більш ємним, другий – його складовою частиною. “Сприяння” містить у собі не тільки “співробітництво” осіб з органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, але й інші форми їх залучення до вирішення оперативно-тактичних завдань» [4, с. 80–81].

Адаптоване до вітчизняних реалій визначення поняття «сприяння» пропонує В. І. Отрудько, який розуміє під цим терміном збір та одержання особами, які не є штатними працівниками поліції, оперативно-розшукової й іншої інформації, що становить для підрозділів кримінальної поліції оперативний інтерес, а також передбачає добровільні дії таких осіб з метою здобуття відомостей для подальшого передавання їх оперативному підрозділу або взяття участі в оперативно-розшуковій діяльності чи негласних слідчих (розшукових) діяч,

або надання іншої експертної допомоги у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності [5, с. 279]. Указане визначення корелює з наведеною позицією В. Г. Боброва, підтверджуючи думку, що сприяння є більш широким поняттям відносно співробітництва в контексті оперативно-розшукової діяльності.

Таким чином, у контексті вивчення роботи спеціальних сил оперативно-розшукової діяльності доцільно використовувати більш вузький термін «співробітництво», який відображає специфіку діяльності таких сил. В. А. Куряков пише, що співробітництво в оперативно-розшуковій діяльності – це негласна форма взаємовідносин громадянина та держави на стійкій (постійній) основі з елементами контрактних зобов'язань [6, с. 227].

В українському законодавстві концептуальні питання використання конфідентів визначено також у ст. 275 Кримінального процесуального кодексу. У контексті цієї норми, на думку О. О. Сухачова, конфіденційність є властивістю взаємодії посадових осіб правоохоронних органів, які мають доступ до інформації про факт і методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій, із громадянами, які негласно залучаються ними до виконання завдань кримінального провадження. Ця властивість НС(Р)Д є різновидом негласності, що виокремлюється на основі об'єкта – факту та змісту відносин між правоохоронцями й особами, які сприяють їм у виконанні службових обов'язків [7, с. 105].

Учений І. І. Мусієнко звертає увагу на деяку недосконалість правової норми, викладеної у ст. 275 КПК України. Якщо розуміти положення цієї норми буквально, то виходить, що використовувати конфідентів можна тільки після початку розслідування та лише в межах здійснення негласних слідчих (розшукових) дій [8, с. 182]. Водночас М. В. Лотоцький переконливо доводить, що використання конфідентів, які визначені як «інші особи» у ст. 275 КПК України, для проведення негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема оперативної поставки, контрольованої та оперативної закупки, спеціального слідчого експерименту, імітування обстановки злочину й інших негласних слідчих (розшукових) дій, якщо це прямо не передбачено законом, без допуску таких осіб до державної таємниці є протизаконним. Здобути таким чином докази не можуть бути використані при прийнятті процесуальних рішень, на них не може посилається суд під час ухвалення судового рішення [9, с. 228].

Указане свідчить, що питання конфіденційного співробітництва ще слабо врегульовано на законодавчому рівні, тому потребує вдосконалення. Неодноразово висувалися пропозиції щодо змін чинного законодавства стосовно врегулювання окремих питань конфіденційного співробітництва. Наприклад, І. Р. Шинкаренко та С. М. Мороз

пропонували таке: уточнити зміст ст. 275 КПК України щодо використання інших осіб, з якими уповноважений оперативний підрозділ установив конфіденційне співробітництво; конкретизувати коло осіб, яких можна використовувати під час реалізації ст. 275 КПК України у формі ст. 272; заборонити провокаційні дії з боку інших осіб під час реалізації ст. 272 та 275 КПК України; забезпечити безпеку осіб, які проводять або беруть участь у негласних слідчих (розшукових) діях, із заборобою розголошення факту, методів і результатів їх проведення; надати право слідчому давати доручення оперативному підрозділу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій із використанням конфідентів [10, с. 246].

У вказаних пропозиціях не зовсім переконливим виглядає останній пункт, оскільки оперативний працівник під час виконання доручень слідчого вправі сам обирати методи їх виконання, передбачені законодавством.

Крім Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», питання конфіденційного співробітництва врегульовано також такими нормативно-правовими актами: Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» (ст. 2, 3), Інструкцією про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженою спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України та Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1681/5.

Як зазначає Н. В. Павліченко, норми, які регулюють відносини у сфері охорони конфіденційного співробітництва та містяться в оперативно-розшуковій, трудовій, адміністративній, кримінальній, кримінально-процесуальній та цивільно-правовій галузях права, становлять міжгалузевий інститут права, оскільки він забезпечує самостійний регулятивний вплив на відокремлену частину правовідносин [11, с. 62].

Конфіденти надають правоохоронним органам інформацію із середини злочинного середовища, нерідко самі будучи при цьому причетними до протиправної діяльності, тому виникає питання моральної неоднозначності їх використання. З одного боку, вони виступають як ефективне знаряддя протидії злочинності, а з іншого, – самі є правопорушниками. Також досить важливим є факт традиційного засудження в суспільстві осіб, які надають інформацію іншим (в нашому випадку правоохоронним органам) на конфіденційній основі, адже усталені норми поведінки вступають у конфлікт із необхідністю залучення цивільних осіб для вивідання інформації негласним шляхом.

Це пов'язано з непривабленими випадками з біблейського циклу, роботою політичного розшуку тощо. Наслідками засудження конфідентів з боку громади можуть бути остракізм, соціальна стигматизація тощо.

Взагалі ставлення суспільства до конфіденційного співробітництва як такого у світі є різним. Г. Маркс зауважує, що в англосаксонській традиції співробітництво з правоохоронними органами розглядається як добровільна допомога собі та суспільству. На протиположному дослідник наводить приклади примушування осіб непопулярними або колоніальними урядами окремих країн до конфіденційного співробітництва для виказування осіб зі своєї громади. Такий спосіб роботи з конфідентами, на його думку, спрямовано більше на руйнування, ніж на утвердження нормального суспільного ладу. Також науковець наголошує, що пам'ять про авторитарне минуле в окремих європейських країнах зумовила окреслення певних установок на обмеження співробітництва між поліцією та людьми, і що таке явище менше відчувається у США та Великій Британії [12, р. 327–328].

Продовжуючи розгляд питання, порушеного Г. Марксом, слід відзначити суттєву роль ідеологічної складової в роботі державного апарату, яка впливає на ставлення суспільства до конфіденційного співробітництва. У пострадянських країнах така ідеологічна складова була особливо відчутною та впливала на всі сфери діяльності суспільства. При цьому в багатьох випадках особи, залучені до конфіденційного співробітництва, практично не мали права вибору, що серед іншого негативно позначилося на загальному ставленні громади до такого роду діяльності.

Право вибору є одним із ключових елементів моральності залучення осіб до конфіденційного співробітництва. Невипадково одним із принципів використання спеціальних сил оперативно-розшукової діяльності в сучасній Україні є добровільність співробітництва. Однак так було не завжди, і це певним чином характеризує справді демократичне суспільство. Незважаючи на це, сучасна агентурна робота великою мірою наслідувала радянські традиції, які збереглися до сьогодні. Крім того, можна простежити також певні історичні паралелі в сучасних реаліях роботи з конфідентами.

Невипадково В. Є. Тарасенко в контексті розгляду проблеми ставлення громадян до конфіденційного співробітництва доходить висновку про наявність ідеологічного підґрунтя, яке його обумовлює. Він пише, що «ідеологічне питання пов'язане не тільки з “радянським спадком” у вигляді тотальної недовіри, ворожості українців до правоохоронних органів, а також до осіб, які з ними співробітничать. Це також питання конкуруючих ідеологій. Держава хоч нормативно закріпила необхідність участі громадян у правоохоронній діяльності,

але, на жаль, зазначені у законах України ... положення щодо громадського обов'язку співпрацювати з міліцією (правоохоронними органами. – В. Д.) неефективно реалізуються на практиці. І держава повинна визнати, що її правоохоронні структури будуть безсилі доти, доки не налагодиться достатня взаємодія з населенням» [13, с. 245].

Певним чином вирішити цю проблему може пропозиція Н. В. Павліченка, який підкреслює, що для конфідентів повинні мати статусний характер такі обов'язки: правомірне виконання громадянського обов'язку або покладених на них повноважень; збереження в таємниці відомостей, які стали їм відомими, а також дотримання конспірації; надання повної та достовірної інформації оперативно-розшуковим підрозділам [14, с. 226].

Важливим аспектом моральності залучення конфідентів до співробітництва є ставлення держави до такої діяльності, адже поряд із засудженням громади наявне таке саме засудження, але вже з юридичними наслідками, яке може відбуватися для конфідента з боку правоохоронних і судових органів. Н. М. Букаєв цілком слушно підкреслює, що конфіденти з одного боку, ризикують «впасти в немилість» злочинного середовища, а з іншого, – бути переслідуваними з боку держави, причому за те, що сама держава їм доручила [15, с. 61]. Указані суперечності неодноразово ставали предметом досліджень як кримінологів, так і фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності.

В. А. Середньов, характеризуючи окремі аспекти морального боку сприяння осіб правоохоронним органам, звертає увагу на такі моменти: саме злочинний світ нав'язав громаді думку, що співпрацювати із правоохоронними органами – погано; оскільки оперативно-розшукова діяльність є видом державної діяльності, то вона призначена забезпечувати реалізацію права та моралі; без використання конфіденційного співробітництва у протидії злочинності не обійтися; тривала відсутність відкритої інформації про оперативно-розшукову діяльність суттєво зашкодила розумінню громадянами потреби в такій діяльності; моральність в оперативно-розшуковій діяльності визначається моральністю суб'єкта, який її здійснює [16, с. 119].

А. М. Кислий, у свою чергу, визначає обумовленість сприяння осіб такими властивостями криміногенного середовища: «прихований характер чинників, що сприяють вчиненню злочинів; латентність зовнішніх механізмів і конкретних результатів значної частини злочинних проявів; поєднання криміногенної активності та конспіративності антигромадської поведінки; велика міра організованості та кримінального професіоналізму, агресивний захист злочинних інтересів; консервативність, соціальна незрілість стосовно оцінювання антикриміногенних чинників і можливостей соціального контролю;

здатність деструктивного впливу злочинних авторитетів на нестійких осіб з їхнього оточення; конформізм групових антисуспільних формувань і, як наслідок, – ігнорування їхніми членами соціальних цінностей, норм і правил поведінки» [17, с. 56].

Ще одним важливим аспектом, який можна з певною часткою умовності віднести до аргументів на користь моральності застосування конфідентів у протидії злочинності, є відповідна фінансова складова. Підрахунки, проведені в межах досліджень, свідчать, що використання конфідентів є одним із найбільш фінансово ефективних методів протидії злочинності [18, р. 318; 19, р. 358; 20, р. 69–70]. І це не дивно, адже незначні, порівняно зі збитками, вкладення в одержання інформації від конфідентів, по-перше, дозволяють попередити ще більшу шкоду, по-друге, сприяють відшкодуванню заподіяних збитків. Очевидно, що описані витрати є набагато меншими порівняно із сукупними витратами на забезпечення роботи додаткових сил поліції (зарплатня, соціальний пакет, технічне оснащення, витрати на утримання інфраструктури тощо).

Висновки

Отже, на нашу думку, використання конфіденційного співробітництва є законним і морально виправданим методом протидії злочинності. Моральні та юридичні аспекти конфіденційного співробітництва є взаємообумовленими. З одного боку, юридичні норми закріплюють моральні установки, які існують сьогодні в суспільстві щодо відповідного явища, а з іншого боку, вони виробляють нові напрямки суспільної поведінки, які впливають на моральні принципи. У наш час концептуальні питання роботи зі спеціальними силами оперативного-розшукової діяльності врегульовані низкою відкритих нормативно-правових актів, але відповідні норми права потребують удосконалення. З моральної точки зору, залучення осіб до конфіденційного співробітництва обумовлено: добровільним характером такого залучення; громадським обов'язком; розглядом відповідного співробітництва як допомоги собі та громаді для їх нормального функціонування; вимушеністю використання конфідентів для попередження та розкриття латентних злочинів; протидією агресивному захисту злочинних інтересів; забезпеченням інтересів суспільства через економію витрат на правоохоронну функцію, оскільки використання конфідентів є більш фінансово ефективним, ніж залучення додаткових правоохоронних сил і засобів.

Список бібліографічних посилань: 1. Ross J. E. Undercover Policing and the Shifting Terms of Scholarly Debate: The United States and Europe in Counterpoint. *The Annual Review of Law and Social Science*. 2008. Vol. 4. P. 239–273. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.law-socsci.4.110707.172416>. 2. Федосова О. В. Теоретико-прикладні питання

забезпечення прав і свобод людини і громадянина в діяльності правоохоронних органів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4 (55). С. 152–159. **3.** Дмитрієв І. В. Проблеми правового регулювання агентурної роботи оперативних підрозділів податкової міліції. *Форум права*. 2012. № 2. С. 196–204. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_2_33.pdf (дата звернення: 17.02.2019). **4.** Бобров В. Г. О некоторых вопросах законодательного регулирования оперативно-розыскной деятельности. *Полицейское право*. 2005. № 2 (2). С. 75–83. **5.** Отрудько В. І. Актуальні проблеми правового регулювання інституту сприяння громадян оперативним підрозділам у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність». *Форум права*. 2017. № 5. С. 279–283. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1203808>. **6.** Куряков В. А. Участие граждан на доверительной основе в борьбе с коррупционными и иными преступными проявлениями. *Вестник Полоцкого государственного университета. Серия D: экономические и юридические науки*. 2016. № 6. С. 222–228. **7.** Сухачов О. О. Поняття негласності в кримінальному процесі України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2014. № 4 (51). С. 101–107. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/prppd_2014_4_18.pdf (дата звернення: 17.02.2019). **8.** Мусієнко І. І. Проблемні аспекти оперативно-розшукової діяльності у світлі положень Кримінального процесуального кодексу України. *Проблеми законності*. 2012. № 121. С. 173–183. **9.** Лотоцький М. В. Законність залучення «інших осіб» до участі у негласних слідчих (розшукових) діях (контроль за вчиненням злочину). *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право*. 2016. № 2. С. 224–229. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nivif_2016_14_35.pdf (дата звернення: 06.06.2019). **10.** Шинкаренко І. Р., Мороз С. М. Проблеми правового регулювання використання слідчим конфіденційного співробітництва з іншими особами. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Спецвип., ч. 1. С. 243–246. URL: http://apnl.dnu.in.ua/tom_1_2017/60.pdf (дата звернення: 09.06.2019). **11.** Павличенко Н. В. Охрана конфиденциального сотрудничества: проблемы систематизации норм права. *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2009. № 2 (8). С. 57–62. **12.** Marx G. T. Undercover in Comparative Perspective: Some Implications for Knowledge and Social Research // *Undercover: Police Surveillance in Comparative Perspective* / eds: C. Fijnaut, G. T. Marx. Boston : Kluwer Law International, 1995. Pp. 323–336. **13.** Тарасенко В. Є. Проблеми суспільного визнання діяльності, пов'язаної із застосуванням агентурного методу при здійсненні ОРД. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2010. Вип. 2. С. 243–248. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vlduvs_2010_2_34.pdf (дата звернення: 25.12.2018). **14.** Павличенко Н. В. Сравнительный метод в познании проблем охраны лиц, оказывающих содействие правоохранительным органам (на примере законодательства России, республик Беларусь, Молдова, Казахстан). *Юридическая наука и практика. Вестник Нижегородской*

академии МВД России. 2010. № 2 (13). С. 223–226. **15.** Букаев Н. М. Солюдение конституционных прав и интересов граждан РФ, оказывающих содействие в предупреждении и раскрытии преступлений правоохранительным органам. *Труды Оренбургского института (филиала) МГУОА*. 2015. Вып. 23. С. 60–63. **16.** Середнев В. А. К вопросу о целях, задачах, содержании и необходимости оказания конфиденциального содействия субъектам, осуществляющим оперативно-розыскную деятельность. *Вопросы современной юриспруденции*. 2016. № 2 (53). С. 114–136. URL: <https://sibac.info/conf/law/lviii/47240> (дата звернення: 20.02.2019). **17.** Кислий А. М. Проблеми формування концепції сприяння ОРД у протидії організованим злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2011. Вип. 24. С. 52–58. **18.** Maguire M. Policing by Risks and Targets: Some Dimensions and Implications of Intelligence-Led Crime Control. *Policing and Society*. 2000. Vol. 9, Iss. 4. P. 315–336. DOI: <https://doi.org/10.1080/10439463.2000.9964821>. **19.** Innes M. ‘Professionalizing’ the Role of the Police Informant: The British Experience. *Policing and Society*. 2000. Vol. 9, Iss. 4. P. 357–383. DOI: <https://doi.org/10.1080/10439463.2000.9964823>. **20.** Dunnighan C., Norris C. The Detective, the Snout, and the Audit Commission: The Real Costs in Using Informants. *The Howard Journal of Criminal Justice*. 1999. Vol. 38, Iss. 1. P. 67–86. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-2311.00117>.

Надійшла до редколегії 08.07.2019

Davydiuk V. M. Legal and Moral Aspects of Confidential Cooperation between Individuals and Law Enforcement Agencies

The legislative regulation of using confidants in Ukraine, as well as the moral aspects of confidential cooperation between individuals and law enforcement agencies have been analyzed. Some reasons that contributed to the regulation of confidential cooperation at the legislative level have been revealed in the historical retrospective; the correlation of the terms of “assistance” and “cooperation” used in the operative and search legislation has been demonstrated. It has been substantiated that in the course of studying the activities of special forces of operative and search activity it is advisable to use a narrower term of “cooperation”, which reflects the specifics of the activity of such forces. The norms of not secret normative legal acts have been outlined, which enshrined the conceptual bases of work with confidants. The emphasis has been made on the need to regulate not only the rights of the confidants, but also their obligations.

A comparative analysis of the society’s attitude to confidential cooperation in different countries has been conducted. The moral and ethical grounds for involving persons into confidential cooperation have been studied. The author has outlined the essential role of the ideological component in the work of the state apparatus, which influences the attitude of society to confidential cooperation. The interdependence of moral and legal aspects of confidential cooperation has been proved. It has been established that the involvement of persons, from a moral point of view, into confidential cooperation is determined by: the voluntary nature

of such involvement; public duty; perception of appropriate cooperation as the assistance to the community for its proper functioning; compulsory use of confidants for the prevention and detection of latent crimes; counteracting aggressive protection of criminal interests; guaranteeing the public interests by saving the costs for law enforcement function, since the use of confidants is more financially effective than attracting additional law enforcement forces and means.

Key words: confidential cooperation, legislative regulation, morality, operative and search activity, law enforcement agencies.

